

Fokusrelaterte utførelsesvansker - FRU

Noen personer med utviklingshemming har problemer med å utføre handlinger og aktiviteter de skal gjøre. Dette kan ha motoriske eller fysiske årsaker. Det kan også være andre årsaker til disse utførelsesvanskene som tvang, engstelighet, skyhet, angst og prestasjonsangst. I tillegg kan noen få alvorlige utførelsesvansker (f.eks. fastfrosset atferd) når oppmerksomheten/fokuset deres blir rettet mot handlinger de er i ferd med å utføre. Dette er et nytt fenomen i fagfeltet og kalles fokusrelaterte utførelsesvansker – FRU. Personer med FRU trenger helt spesielle tiltak og samværsformer. Det er derfor viktig å kunne identifisere personer med FRU.

Det er dannet en prosjektgruppe som arbeider spesielt med fokusrelaterte utførelsesvansker. Prosjektets formål er å bidra til at mennesker med utviklingshemming og FRU får et egnet tilbud ut fra sine spesielle vansker, slik at deres livskvalitet kan bedres gjennom deltakelse i meningsfulle aktiviteter og gjøremål sammen med andre mennesker og at de kan nyttiggjøre seg sin skolegang og sitt tilbud fra det offentlige. Dette spørreskjemaet er en kartlegging av fokusrelaterte utførelsesvansker.

FRU-prosjektet er en del av Prosjekt væremåte. Prosjekt væremåtes hovedmålsetting er å beskrive individuelle særtrekk hos barn, ungdom og voksne med utviklingshemming/autisme.

UNIVERSITETET I OSLO

DET UTDANNINGSVITENSKAPELIGE FAKULTET

Til foreldre og foresatte

FRU-Prosjektet
Katrine Hildebrand
Bratsbergveien 54
7037 TRONDHEIM

Telefon: 95 76 18 96

E-post: katrine.hildebrand@statped.no

www.autismeforeningen.no/prosjekter/varemate

www.autismeforeningen.no/prosjekter/fru

Dato: 01.juli 2012

INFORMASJON OM INNSAMLING AV PERSONOPPLYSNINGER I FORBINDELSE MED FORSKNINGSPROSJEKT

Prosjektets tittel: Fastfrosset atferd og autisme

Prosjektet er en forlengelse av Prosjekt Væremåte, og et fagutviklingsprosjekt for å bedre den individuelle tilpasningen av tilbud og tjenester for mennesker med utviklingshemming og fokusrelaterte utførelsesvansker - FRU.

Forskningsprosjektet ligger inn under Institutt for spesialpedagogikk, ISP, ved Universitetet i Oslo i samarbeid med Pedagogisk Institutt, NTNU.

Fokusrelaterte utførelsesvansker er et nytt begrep. Spesielle fokusrelaterte utførelsesvansker har kun vært kjent hos noen få personer i Norge. Dette har det derfor vært lite om i både litteratur og praksisfelt.

Prosjektets overordnede målsetting er å bidra til at personer med FRU får et egnet tilbud ut fra sine spesielle vansker, slik at deres livskvalitet kan bedres gjennom deltakelse i meningsfulle aktiviteter og gjøremål sammen med andre mennesker og at de kan nyttiggjøre seg sin skolegang og sitt tilbud fra det offentlige. Prosjektet skal kartlegge funksjonelle kjennetegn ved personer med FRU, se på hvilke behov de har for tilrettelegging og hva som kjennetegner gode tilbud for dem. FRU-prosjektet skal også spre denne kunnskapen i form av rapporter / artikler til fagpersoner i kommunene og i spesialistmiljøene innen helse og pedagogikk.

Deltakere som får tilbud om å være med i dette prosjektet er personer som har skåret ut på fokusrelaterte utførelsesvansker (FRU) / dyspraksi, eller andre lignende utførelsesvansker i Prosjekt væremåtes undersøkelse. De vil i første omgang få tilsendt dette spørreskjemaet som handler om ulike utførelsesvansker, fastfrosset atferd og fokusrelaterte utførelsesvansker. Senere vil det for noen kunne bli aktuelt med tilbud om gjennomføring av en valideringsprosedyre som innebærer observasjon av personen og intervju av nærpå personer i forhold til utførelsesvanskene. Dette vil bli gjennomført av medlemmer i prosjektgruppen. Deltakere med FRU og utviklingshemming/autisme forventes å få bedre tilrettelagte tilbud gjennom fokuset som prosjektet har og nærpå personers deltakelse vil føre til økt kompetanse vedrørende utførelsesvanskene.

I dette arbeidet vil det innhentes opplysninger om to hovedområder. For det første er det viktig å samle inn data om kjennetegn ved personer som har FRU, slik at hjelpeapparatet på et tidlig tidspunkt blir i stand til å identifisere dem og gi dem et egnet tilbud. Det andre hovedområdet i prosjektet blir å hente inn opplysninger om hvilken tilrettelegging i hverdagen som passer best for personer med FRU. Det blir viktig å finne ut når personen viser tegn til å mestre sine utførelsesvansker, og under hvilke betingelser de ser ut til å ha de beste forutsetninger for å lære.

Prosjektets leder er Psykolog Harald Martinsen, professor ved Institutt for spesialpedagogikk, ved Universitetet i Oslo. Prosjektkoordinator er doktorgradskandidat ved NTNU, Katrine Hildebrand. I tillegg består prosjektgruppen av:

Åse Gårder. Sosionom og daglig leder av Autismeforeningen.
Kari Anne Helgevold. Psykolog.
Sissel Helverschou. Psykolog ved Autismeenheten, Rikshospitalet.
Torggrim Jensen. Boligansvarlig for klient med FRU.

Alle fagpersonene i prosjektgruppa er underlagt taushetsplikt.

Resultatene av studien vil bli publisert som gruppedata, uten at den enkelte kan gjenkjennes. I løpet av prosjektperioden vil innsamlete opplysninger oppbevares i prosjektets arkiver. Dette gjøres fordi det er av samfunnsmessig interesse å eventuelt kunne følge utvalget gjennom flere år for å vurdere utvikling, pedagogiske opplegg og livskvalitet i et lengre perspektiv. Ved en eventuell oppfølgingsundersøkelse vil dere motta ny informasjon og ny forespørsel om å delta. Dersom det ikke blir foretatt en oppfølgingsundersøkelse innen 2020 vil innsamlede opplysninger bli anonymisert.

Prosjektet er meldt til regional etisk komité og Personvernombudet for forskning, Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste A/S.

Deltakelse i prosjektet er frivillig. Det er mulig å trekke seg fra prosjektet når man eventuelt måtte ønske det og få alle personopplysninger slettet.

Dersom du/dere ønsker å delta i undersøkelsen, er det fint om du/dere signerer den vedlagte samtykkeerklæringen og skriver hvilke steder informasjon kan innhentes fra (barnehage, skole, arbeid, bolig, avlastning el.) i tillegg til å fylle ut skjemaet.

Mer informasjon kan fås fra:

FRU-Prosjektet
Katrine Hildebrand
Bratsbergveien 54
7037 TRONDHEIM
tlf: 95761896,
E-post: katrine.hildebrand@statped.no
www.autismeforeningen.no/prosjekter/fru

UNIVERSITETET I OSLO

DET UTDANNINGSVITENSKAPELIGE FAKULTET

Samtykkeerklæring/ uttalelse om deltakelse

ved innsamling, registrering, lagring og bruk av personopplysninger knyttet til forskningsprosjekt

Jeg samtykker/godtar at personopplysninger om .....
innhentes og registreres fra: .....

Jeg er kjent med at deltakelse i prosjektet er frivillig, og at jeg når som helst kan trekke meg fra prosjektet og be om å få slettet opplysningene som er registrert om meg i prosjektets database.

.....
Sted   Dato   Underskrift av foreldre/foresatte/verge/hjelpeverge

Sendes til:

FRU-Prosjektet
Katrine Hildebrand
Bratsbergveien 54
7037 TRONDHEIM

Veileder til utfylling av FRU-skjemaet

Dette spørreskjemaet er laget for å kartlegge fokusrelaterte utførelser hos personer med utviklingshemming/autisme. De som fyller ut skjemaet må kjenne personen godt. Det er ønskelig at det er minimum to personer som sitter sammen og fyller ut skjemaet, slik at spørsmålene kan leses høyt og diskuteres kort før det krysses av. Skjemaet kan fylles ut av for eksempel lærere, miljøpersonale eller foreldre/foresatte. Spørreskjemaet kan også fylles ut som et strukturert intervju.

Spørsmålene skal besvares med utgangspunkt i her og nå. Det vil si ut i fra personens væremåte i den situasjonen dere kjenner han og på nåværende tidspunkt.

Spørreskjemaet finnes i to versjoner, en som handler om "Lars" og en som handler om "Anne".

Innhold

Skjemaet er delt inn seks hovedkapitler. Disse kapitlene er:

1. Praktiske opplysninger
2. Bakgrunnsopplysninger
3. Utførelse av bevegelser og handlinger
4. samspill og samvær
5. Prestasjoner
6. Reaksjoner på press og krav

Betydelig variasjon i dagsform

Her krysses det av når personen har så betydelig variasjon i dagsform at det er nødvendig å endre tiltak og metoder i dårlige perioder. Disse endrede dagsplanene kan være skriftliggjort med dagsplan 1, dagsplan 2 osv.. Eller personalet/foresatte kan ha rutiner som for eksempel går på å senke krav, tempo og arbeidsmengde etter dagsformen. Hvis dette er tilfelle for personen det fylles ut skjema for, krysser dere av i både hvit og grå ruter på alle spørsmålene gjennom hele spørreskjemaet, selv der hvor kryssene blir like.

Hvit rute = god/normal dagsform, Grå rute = dårlig dagsform. Hvis personen ikke har betydelig variasjon i dagsform, krysses det kun i hvite ruter. Alle spørsmålene skal besvares.

Erfaring med spørsmålenes formuleringer.

Alle spørsmålene passer ikke på alle. Det er således flere spørsmål som man, fordi de ikke passer på den personen man krysser ut for, skal krysse av "Passer dårlig" eller "Svært dårlig" på. Kjenner du deg igjen i situasjonen som spørsmålet beskriver, svar passer "Svært godt". Hvis du ikke kjenner deg igjen; skår passer "Svært dårlig".

Koding

Det skal kodes med de samme kodene som er brukt i Prosjekt væremåte. Er dere usikre i forhold til koder, eller mangler kode fra prosjekt væremåte så ta kontakt med prosjektet.

Diagnoser

Skjemaet er laget for barn, ungdom og voksne med diagnose autisme, men det er ønskelig at det fylles ut for personer med andre diagnoser/utviklingshemming også. Det er viktig at dere krysser av for riktige diagnoser og medisinske forhold.

Informasjonsskriv, samtykkeerklæring og ønsket tilbakemeldings adresse.

Vedlagt skjemaet følger det et informasjonsskriv om FRU-Prosjektet og samtykkeerklæring. Husk å fylle ut samtykkeerklæring og send dette i retur til prosjektet.

Kommentarer og ris og ros til prosjektet kan skrives på siste side i spørreskjemaet.

Ved spørsmål, kontakt

FRU-Prosjektet
Katrine Hildebrand
Bratsbergveien 54
7037 TRONDHEIM
TLF: 95 76 18 96
E-post: katrine.hildebrand@statped.no

(-< samme som i Prosjekt Væremåte)..... Utfyllers referanse:

1. PRAKTISKE OPPLYSNINGER

1. Dato for utfylling: _____

2. Hvem har fylt ut: Barnehage:

Skole:

Arbeid:

Hjem:

Bolig:

Avlastning:

Ansvarsgruppemøte:

Annet – spesifiser: _____

2. BAKGRUNNSOPPLYSNINGER

3. Kjønn: Jente/kvinne: Gutt/mann:

4. Alder i år: _____

5. **Diagnoser:** (sett kryss, flere kryss mulig)

a) Autismediagnose:

Spesifiser: _____

b) Asperger syndrom:

c) Utviklingshemming:

d) Psykisk lidelse:

Spesifiser: _____

e) Epilepsi:

f) ADHD:

g) Dyspraksi:

h) Down syndrom:

i) Tourette syndrom:

j) Rett syndrom:

k) Fragilt X-syndrom:

l) Tuberøs Sclerose:

m) Annen genetisk syndrom:

Spesifiser: _____

n) Medfødt hypotyreose:

o) Ervervet hypotyreose:

p) Hypertyreose:

q) Mage/tarm problemer:

r) Bevegelseshemmet:

s) CP:

t) Hørselshemmet:

Spesifiser: _____

u) Total blindhet:

v) Blindhet, men kan se forskjell på lys og mørke:

w) Blindhet, men kan se noe ved hjelp av ekstra stor forstørring:

x) CVI, hjerneskade som medfører vansker med å tolke synsinntrykk:

y) Diffuse synsvansker:

z) Annen diagnose: _____

6. Medisinske diagnoser, kroniske sykdommer og misdannelser:

Spesifiser: _____

7. Lars kommuniserer til andre ved hjelp av:

Ja:

a) kroppsspråk / lyder / går til steder /
håndledning eller lignende

b) bilder / pictogram / objekter andre visuelle
eller taktile hjelpemidler

c) skrift

8. Lars kommuniserer til andre ved hjelp av

innlærte tegn og bruker:

a) få tegn (færre enn 20)

b) mange tegn (flere enn 20)

c) tegnspråk flytende med frie tegnsetninger

9. Lars kommuniserer til andre ved hjelp av tale

og bruker:

a) få ord (færre enn 30)

b) mange ord (flere enn 30)

c) stort vokabular og frie setninger (vanlig tale)

d) faste setninger (fraser / ekkotale)

NB: Hvis personen har betydelig variasjon i dagsform, skal det fylles ut i både grå og hvite felt gjennom resten av spørreskjemaet. Hvite felt for gode perioder og grå felt for dårlige perioder.

I skjemaet brukes doble avkrysningsbokser av denne typen:

Alle skal krysse av i de øverste *hvite* rutene.

De *grå* rutene under er derimot **kun** for de personene som har **betydelig** variasjon i dagsform, og skal krysses av i tillegg til de hvite for alle spørsmål, som mål på de dårlige periodene.

Eksempelet passer				
Svært dårlig	Dårlig	Både / og	Bra	Svært Bra
1	2	3	4	5

3. UTFØRELSE AV BEVEGELSER OG HANDLINGER

3.1. Generelt

10. Lars har store utførelsesvansker	☐	☐	☐	☐	☐
11. Det kan ofte ta lang tid for Lars å få gjort noe	☐	☐	☐	☐	☐
12. Det hender ofte at Lars:					
a) har problemer med å få gjennomført alt han skal i løpet av dagen	☐	☐	☐	☐	☐
b) får "full stopp" når han skal gjøre noe	☐	☐	☐	☐	☐
c) er vanskelig å få med på noe som skal skje	☐	☐	☐	☐	☐
d) er treg når han skal gjøre noe	☐	☐	☐	☐	☐
e) "faller i staver"	☐	☐	☐	☐	☐
f) nøler når han skal gjøre noe	☐	☐	☐	☐	☐
g) bruker så lang tid at planlagte aktiviteter må avlyses	☐	☐	☐	☐	☐
13. Når Lars er ute på tur, skjer det ofte at de som han er sammen med innser at det bare er ett mål som gjelder: - å komme seg hjem	☐	☐	☐	☐	☐

3.2. Beskrivelser av topografi – utførelsesproblemenes form

14. Ofte når Lars skal utføre en handling eller aktivitet:					
a) blir han anspent og stiv i bevegelsene	☐	☐	☐	☐	☐
b) stopper han opp med stivnede bevegelser og "fryser fast"	☐	☐	☐	☐	☐
c) avbryter han seg selv og gjør deler av handlingen om igjen	☐	☐	☐	☐	☐
d) får han "hakkede" bevegelser	☐	☐	☐	☐	☐
e) er bevegelsene hans ukoordinerte	☐	☐	☐	☐	☐

Gjeldende spørsmål:
"Ofte når Lars skal utføre en handling eller aktivitet"

	Eksempelet passer				
	Svært dårlig	Dårlig	Både / og	Bra	Svært Bra
	1	2	3	4	5
f) er bevegelsene hans preget av liten flyt og dårlig glid	☐	☐	☐	☐	☐
15. Når Lars blir satt til å utføre en aktivitet/oppgave står han ofte fast til å begynne med, men gjør ting i et stort tempo når han kommer i gang	☐	☐	☐	☐	☐
16. Lars nøler ofte, men gjør ting veldig fort når han først får startet	☐	☐	☐	☐	☐
17. Lars har ofte merkelige "startbevegelser" - spesielle bevegelser av hender, hode, spesiell mimikk og liknende - før han kommer i gang med en aktivitet/oppgave	☐	☐	☐	☐	☐
18. Lars har spesielle bevegelser, kroppsstillinger eller pustelyder som han bruker for å komme seg videre i gjennomføringen av en bevegelse eller handling	☐	☐	☐	☐	☐
19. For å klare å gjennomføre bevegelser og handlinger må Lars ofte:	☐	☐	☐	☐	☐
a) riste løs i kroppen	☐	☐	☐	☐	☐
b) avlede seg selv	☐	☐	☐	☐	☐
c) pense av for å komme på sporet igjen	☐	☐	☐	☐	☐
d) ta seg "mental rennafart" eller "tilløp"	☐	☐	☐	☐	☐
e) lage uvanlige og "rare" bevegelser som han er avhengig av å utføre	☐	☐	☐	☐	☐
f) "hype seg", manne seg opp	☐	☐	☐	☐	☐
g) puste ut eller puste dypt inn før han starter bevegelsen	☐	☐	☐	☐	☐
20. Lars avleder seg selv - lager plystrelyd, gjør noe annet, snakker om noe annet - for å få gjennomført en bevegelse eller handling	☐	☐	☐	☐	☐
21. Når Lars blir bedt om å gjøre noe blir han ofte stille, og det ser ut som han konsentrerer seg og tenker på hva han skal gjøre	☐	☐	☐	☐	☐
22. Det ser ofte ut som Lars tar fart for å få utført en bevegelse eller handling ("Lars tar rennafart")	☐	☐	☐	☐	☐
23. Hvis Lars er på vei fra et sted til et annet og er i full driv, tar han ofte ikke hensyn til folk eller ting som står i veien, men går bare rett på	☐	☐	☐	☐	☐
24. Når Lars skal si noe:	☐	☐	☐	☐	☐
a) hvisker han ofte	☐	☐	☐	☐	☐
b) anstrenger han seg og har stramme muskler	☐	☐	☐	☐	☐

Gjeldende spørsmål:
 "Når Lars skal si noe"

Eksempelet passer				
Svært dårlig	Dårlig	Både / og	Bra	Svært Bra
1	2	3	4	5

c) har han ofte støtvis tale	☐	☐	☐	☐	☐
3.3. Betingelser					
25. Lars har problemer med å passere/komme seg forbi:	☐	☐	☐	☐	☐
a) skiller mellom lys og skygge på bakken	☐	☐	☐	☐	☐
b) teppekanter	☐	☐	☐	☐	☐
c) asfaltkanter	☐	☐	☐	☐	☐
d) fortauskanter	☐	☐	☐	☐	☐
e) døråpninger	☐	☐	☐	☐	☐
f) dørstokker	☐	☐	☐	☐	☐
g) andre markeringer/skiller i underlaget	☐	☐	☐	☐	☐
26. Hvis Lars, og den han er sammen med, skal et sted og har dårlig tid får han ofte problemer med å komme seg over dørstokken	☐	☐	☐	☐	☐
27. Det er ofte vanskelig å få Lars inn eller ut av en:	☐	☐	☐	☐	☐
a) bil	☐	☐	☐	☐	☐
b) buss eller T-bane	☐	☐	☐	☐	☐
c) heis	☐	☐	☐	☐	☐
28. Lars får ofte store utførelsesproblemer hvis han:	☐	☐	☐	☐	☐
a) har sovet dårlig	☐	☐	☐	☐	☐
b) har en dårlig dag	☐	☐	☐	☐	☐
c) er syk eller tufs	☐	☐	☐	☐	☐
d) har hatt store utførelsesproblemer tidligere på dagen	☐	☐	☐	☐	☐
e) har opplevd rutinebrudd eller brudd på forventninger	☐	☐	☐	☐	☐
f) har mislykkes med noe eller noe har gått galt	☐	☐	☐	☐	☐
29. Bruk av dagsplan er problematisk for Lars; han blir opphengt i den og kan få utførelsesproblemer	☐	☐	☐	☐	☐

	Eksempelet passer				
	Svært dårlig	Dårlig	Både / og	Bra	Svært Bra
	1	2	3	4	5
30. Lars har lettere å få utført noe, gjort noe hvis:	☐	☐	☐	☐	☐
a) det blir spøkt og klovnet	☐	☐	☐	☐	☐
b) han blir overrasket og ikke rekker å tenke seg om	☐	☐	☐	☐	☐
c) situasjonen preges av en god stemning og avslappet atmosfære	☐	☐	☐	☐	☐
d) han i utgangspunktet er i godt humør	☐	☐	☐	☐	☐
e) dagen har vært vellykket så langt	☐	☐	☐	☐	☐
31. Hvis Lars har en dårlig dag, får han spesielt store utførelsesproblemer	☐	☐	☐	☐	☐
4. SAMSPILL OG SAMVÆR					
4.1. Situasjonsvariasjon					
32. Lars får til ting best når han er alene	☐	☐	☐	☐	☐
33. Lars gjør mange ting overraskende bra, når han er for seg selv og ingen maser på han	☐	☐	☐	☐	☐
34. Lars fungerer best når nærplassen holder litt avstand	☐	☐	☐	☐	☐
35. Hvis Lars, og den han er sammen med, skal et sted og har dårlig tid er han raskere til å komme seg ut med noen framfor andre	☐	☐	☐	☐	☐
36. Hvis Lars, og den han er sammen med, skal et sted og har dårlig tid er han raskere hvis den han er sammen med fleiper eller spøker	☐	☐	☐	☐	☐
37. Lars må få tid til å forberede seg på det som skal skje	☐	☐	☐	☐	☐
4.2. Effekt av fokus					
38. Lars liker ikke å bli dirigert	☐	☐	☐	☐	☐
39. Lars går ofte i stå hvis:	☐	☐	☐	☐	☐
a) andre retter fokus på ham	☐	☐	☐	☐	☐

Gjeldende spørsmål:
"Lars går ofte i stå hvis"

	Eksempelet passer				
	Svært dårlig	Dårlig	Både / og	Bra	Svært Bra
	1	2	3	4	5
b) han legger merke til at du følger med på det han gjør	☐	☐	☐	☐	☐
c) han blir bedt om å gjøre noe om igjen eller gjenta noe	☐	☐	☐	☐	☐
d) han blir korrigert og rettet på	☐	☐	☐	☐	☐
40. Lars har lettere for å få gjort noe/utført noe hvis:					
a) han ikke er i fokus for andres oppmerksomhet	☐	☐	☐	☐	☐
b) andres oppmerksomhet ikke er rettet mot det han holder på med	☐	☐	☐	☐	☐
c) han får beskjed på en indirekte måte	☐	☐	☐	☐	☐
41. For at Lars skal komme i gang med en aktivitet er det lettere å få han med, når man gir han beskjed på en indirekte måte, sammenlignet med når man gir han en direkte ordre	☐	☐	☐	☐	☐
42. Når Lars blir satt til å utføre en aktivitet/oppgave gir han inntrykk av å trives best når andre ikke er for "tett på" han for å se på hva han gjør	☐	☐	☐	☐	☐
43. Lars reagerer ofte negativt på ordene "Nei", "Feil" eller "Galt"	☐	☐	☐	☐	☐
44. For at Lars skal få utført en handling/atferdskjede er det viktig at han ikke blir mye korrigert og rettet på	☐	☐	☐	☐	☐
45. Når Lars har dårlig tid, går det raskere hvis den som er sammen med ham ikke sier noe om det	☐	☐	☐	☐	☐
46. Lars er ofte uventet effektiv hvis den som er sammen med ham blir opptatt av seg og sitt	☐	☐	☐	☐	☐
47. Lars har lettere for å få gjort ting hvis den han er sammen med tar det som en selvfølge at han gjør det han skal	☐	☐	☐	☐	☐
4.3. Hjelp					
48. Det er vanskelig for Lars å utføre bevegelser eller handlinger hvis nærpasjonen tar på han og prøver å hjelpe ham med utførelsen	☐	☐	☐	☐	☐
49. Hjelp til utførelsen av en bevegelse eller handling må times helt presist. Hvis hjelpen kommer litt for tidlig eller litt for sent, har den en negativ effekt	☐	☐	☐	☐	☐
50. Det å prøve å hjelpe Lars med å utføre bevegelser og handlinger virker ofte forstyrrende på ham	☐	☐	☐	☐	☐

	Eksempelet passer				
	Svært dårlig	Dårlig	Både / og	Bra	Svært Bra
	1	2	3	4	5
51. Selv om Lars plages og ikke får til ting, vil han allikevel gjøre ting selv	☐	☐	☐	☐	☐
52. Hvis den som er sammen med Lars gir detaljerte forklaringer på gjennomføringen av en handling eller aktivitet, får Lars utførelsesproblemer	☐	☐	☐	☐	☐
5. PRESTASJONER					
5.1. Rett og galt					
53. Lars reagerer negativt på å få vite at noe er feil	☐	☐	☐	☐	☐
54. Det stopper helt opp for Lars hvis den som er sammen med ham påpeker at han gjør feil	☐	☐	☐	☐	☐
55. Lars er meget opptatt av:					
a) at hans egne bevegelser og handlinger skal være rett utført	☐	☐	☐	☐	☐
b) hva som er rett og hva som er feil	☐	☐	☐	☐	☐
c) at aktiviteter skal utføres helt riktig	☐	☐	☐	☐	☐
d) ting som er ødelagte	☐	☐	☐	☐	☐
e) forhold som har gått galt	☐	☐	☐	☐	☐
56. Lars plages ofte av at klærne ikke sitter rett på; skjorta, buksen, sokkene, osv.	☐	☐	☐	☐	☐
5.2. Oppgaver og læring					
57. Når Lars blir satt til å utføre en aktivitet/oppgave oppstår det ofte et kunnskapsmessig hull, hvor Lars ikke klarer noe han tidligere har lært	☐	☐	☐	☐	☐
58. Det hender ofte at Lars ikke klarer noe han egentlig kan	☐	☐	☐	☐	☐
59. Lars misliker en direkte og påpekende opplæringsform	☐	☐	☐	☐	☐
60. Ofte mislykkes Lars når han blir testet på kjente oppgaver	☐	☐	☐	☐	☐
61. Lars får ofte ikke forventet fremgang ved intensiv trening	☐	☐	☐	☐	☐
62. Lars har ofte dårlig effekt av særtrening	☐	☐	☐	☐	☐
63. Når Lars skal lære noe nytt fungerer modellæring best	☐	☐	☐	☐	☐
64. Lars observerer ofte andre og gjør som de gjør	☐	☐	☐	☐	☐

	Eksempelet passer				
	Svært dårlig	Dårlig	Både / og	Bra	Svært Bra
	1	2	3	4	5
6. REAKSJONER PÅ PRESS OG KRAV					
6.1. Generelt					
65. Lars prøver å unngå aktiviteter han vet han skal være med på	☐	☐	☐	☐	☐
66. Lars reagerer negativt når han blir stilt overfor nye krav, eller når kravene øker i en kjent situasjon	☐	☐	☐	☐	☐
67. Lars får problemer med å gjennomføre noe hvis han opplever at det er viktig at han gjør det	☐	☐	☐	☐	☐
68. Når noen setter krav til eller legger press på Lars:	☐	☐	☐	☐	☐
a) er det ofte vanskelig for ham å komme i gang med en aktivitet	☐	☐	☐	☐	☐
b) blir han ofte frustrert (hisser seg opp, hylr, skriker, angriper)	☐	☐	☐	☐	☐
c) forsøker han ofte å komme seg unna	☐	☐	☐	☐	☐
69. Lars får problemer med å gjøre noe hvis man snakker til ham med høy stemme eller ettertrykk	☐	☐	☐	☐	☐
70. Hvis den som Lars er sammen med stresser eller maser:	☐	☐	☐	☐	☐
a) blir han frustrert	☐	☐	☐	☐	☐
b) får han problemer med å utføre bevegelser og handlinger	☐	☐	☐	☐	☐
6.2. Tidspress					
71. Lars har store problemer med å få gjort noe når det er hastverk	☐	☐	☐	☐	☐
72. Hvis Lars har dårlig tid og blir bedt om å skynde seg:	☐	☐	☐	☐	☐
a) blir han sen til å gjøre det han skal	☐	☐	☐	☐	☐
b) blir han frustrert	☐	☐	☐	☐	☐
c) får han problemer med å utføre bevegelser og handlinger	☐	☐	☐	☐	☐
73. Det er lettere for Lars å gjøre noe hvis han får litt tid på seg	☐	☐	☐	☐	☐

Tilbakemelding til FRU-Prosjektet

Denne siden kan dere bruke til å utdype enkelte spørsmål/temaer i skjemaet eller dere kan skrive ned eventuelle tilbakemeldinger til prosjektgruppen.

Vi takker for hjelpen.

Hilsen:

Katrine B. Hildebrand